

Globalizacja a rozwój. Szanse i wyzwania dla Polski

Published: 03.08.2016

Reviewed by Dr. Janusz Reichel Edited by M.A. Andrzej Klimczuk

Publikacja zatytułowana „Globalizacja a rozwój. Szanse i wyzwania dla Polski” pod redakcją naukową Galii Chimiak i Marcina Fronii (Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012) to pokłosie prac grupy tematycznej XIV Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego.

Już sam tytuł publikacji wskazuje na to, że nie ma mowy o pozostawaniu wyłącznie na gruncie socjologii, gdy mowa o problemach globalizacji i rozwoju. Stąd nie dziwi, że wstęp redaktorów omawianej publikacji nosi tytuł „Interdyscyplinarność w badaniach nad globalizacją i rozwojem”. Autorzy uznając ten obszar za niewystarczająco rozpoznany – w szczególności w kontekście wpływów tych zjawisk na rozwój Polski – przyjęli za cel publikacji, jak to sami określili we wstępie, „uwydatnienie wybranych przejawów wymienionych zjawisk w naszym kraju” (s. 9). Ich kompleksowa natura nie pozwala w jednej publikacji skupić się na wszystkich możliwych aspektach. Stąd konieczność dokonania wyboru.

Nie ma sensu oceniać czy dokonany wybór wątków prezentowanych w omawianej publikacji jest rzeczywiście reprezentatywny dla wątków dominujących w dyskusjach wokół tematu globalizacji i rozwoju. Zaproszeni autorzy zaprezentowali w publikacji swoje obszary zainteresowań, starając się faktycznie ukazać ich interdyscyplinarność. Udało się to autorom poszczególnych tekstów w różnym stopniu. Niektóre bowiem teksty prezentują wyłącznie streszczenie debaty w prezentowanym obszarze, inne projekt badań, które dopiero zostaną zrealizowane, a pewna część tylko w miarę wyczerpującą analizę lub badania.

Obserwowane procesy rozwojowe, wzrastająca współzależność zjawisk, problemy ekologiczne, globalne zjawiska kryzysowe i inne procesy niejako same wołają o postawienie na nowo pytań o relacje między społeczeństwem a gospodarką a tym samym także między państwem a rynkiem, o to w jaki sposób niewłaściwe postawienie kwestii podporządkowania/zależności między nimi wpływa na te procesy i zjawiska. W tym duchu redaktorski wstęp do publikacji pokazuje przykładowo wpływ uzależnienia się społeczeństw od wyborów dokonywanych wyłącznie przez perspektywę miernika aktywności ekonomicznej jakim jest produkt krajowy brutto (PKB) i jego warianty. Mierzenie rozwoju ma przecież ogromne znaczenie ponieważ pozwala na sprawdzenie, czy przyjęte cele rozwojowe i modernizacyjne społeczeństw są realizowane właściwie tj. zgodnie z zamierzeniami co do ich rezultatów. Co symptomatyczne, do tego wątku wraca także w zakończeniu publikacji

Edwin Bendyk, którego tekst stawia szereg bardzo trafnych pytań dotyczących szans rozwojowych stojących przed Polską i możliwości ich wykorzystania. Mimo dynamicznych zmian jakie możemy obserwować ich aktualność nie maleje.

Rozdziały w książce zostały pogrupowane w dwóch częściach (pomijając wstęp redaktorski oraz zakończenie).

Część pierwsza poświęcona została umownie dylematom rozwojowym. Kamil Zajączkowski z Uniwersytetu Warszawskiego przedstawił dość drobiazgową analizę instytucjonalną kształtowania się polskiego systemu pomocy rozwojowej dla krajów spoza Unii Europejskiej wraz z próbą jego oceny, co jest najmocniejszą stroną tego tekstu. Natomiast Magdalena Góra z Uniwersytetu Jagiellońskiego poświęciła swój tekst europejskiej polityce rozwojowej rozwijając w ten sposób zapoczątkowany w poprzednim podrozdziale wątek oraz dodając kwestie związane z badaniem zmian w tej polityce i stopniem europeizacji polskiej polityki pomocowej. Powyższe dwa teksty nieznacznie się pokrywają tematycznie choć sposób opisu dostarcza czytelnikowi także nowych faktów i interpretacji mimo odniesienia do tych samych zagadnień.

W dalszej części Janusz Hryniewicz z Uniwersytetu Warszawskiego „rozprawił się” z teorią centrum-peryferie w kontekście międzynarodowych stosunków gospodarczych w tym w kontekście funkcjonowania rynków finansowych. Z kolei Bogumiła Lisocka-Jaegermann z Uniwersytetu Warszawskiego poddała dyskusji model „zabezpieczenia egzystencji” i jego elementy.

Rozdział II, dotyczący zastosowania wybranych perspektyw socjologicznych w empirycznych badaniach nad rozwojem i globalizacją prezentuje, jak się wydaje dość przypadkowy dobór tematyczny: mamy bowiem analizę strategii szkół wyższych, rozwój edukacji globalnej i badanie strategii organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy rozwojowej. W pierwszym tekście Kazimierz Musiał z Uniwersytetu Gdańskiego zaprezentował kwestie napięcia między umiędzynarodowieniem i lokalnością w przypadku szkół wyższych na przykładzie krajów nordyckich. Katarzyna Jasikowska z Uniwersytetu Jagiellońskiego dokonała próby pokazania aktualnego miejsca edukacji globalnej w Polskiej praktyce na tle działań ponadnarodowych (ten tekst znakomicie dopełnia pierwsze dwa podrozdziały z części pierwszej książki). Natomiast Jędrzej Witkowski z Global Development Research Group przedstawił projekt badania strategii organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy rozwojowej.

Jak już wspomniano w zakończeniu publikacji Edwin Bendyk w tekście zatytułowanym „Inna Polska 2030 – próba utopii realistycznej” przedstawił na kanwie krytyki dokumentu „Polska 2030” bardzo interesującą refleksję dotyczącą potrzeby ponownego połączenia dyskursu rozwojowego i refleksji na temat przyszłości Polski z rzeczywistością i włączenia do debaty publicznej wątków niezbędnych dla realizacji potrzeb i wyzwań rozwojowych, wątków aktualnie niemal nieobecnych w niej, jak choćby wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi.

Opisywana publikacja w sposób udany prezentuje fakt, iż interdyscyplinarne podejście do analizy globalizacji i jej wpływu na procesy rozwojowe, w tym naszego kraju, jest dobrze przyswojone i wykorzystywane przez przedstawicieli nauk socjologicznych. Wypadałoby zapewne życzyć sobie podobnej otwartości na interdyscyplinarność ze strony przedstawicieli np. nauk ekonomicznych w tym przede wszystkim

makroekonomistów. Wymaga tego złożoność opisywanych w książce zjawisk i ich znaczenie dla przyszłości społeczeństw, czego świadomość jest bardzo dobrze prezentowana przez autorów recenzowanej publikacji.

Wartość tej publikacji trudno poddać jednoznacznej ocenie. Ważne, że wnosi ona swój merytoryczny wkład do debaty nad procesami rozwojowymi i globalizacją. Jednak wartość przedstawionych tekstów prezentuje się różnie w kontekście wyobrażonej publiczności: część tekstów swoje walory poznawcze ogranicza niemal wyłącznie do środowiska naukowego (np. prezentacja projektu badań w jednym z rozdziałów publikacji).

Można też ewentualnie dyskutować, czy całość zaprezentowanych rozważań jest wciąż aktualna w obliczu obserwowanych zmian, jak np. wzrost populizmu, w tym zmiany obserwowane m.in. w Polsce i na Węgrzech, tendencje odśrodkowe (np. kwestia Brexitu) czy wzrost tzw. eurosceptycyzmu, żeby wymienić jedynie niektóre. Ale na zmiany zachodzące w dynamicznym świecie nie jest odporna żadna publikacja i analiza.



Citation:

Dr. Janusz Reichel: Review for: Galia Chimiak; Marcin Fronia: Globalizacja a rozwój. Szanse i wyzwania dla Polski, 2012, in: <https://www.pol-int.org/en/node/230#r4780>.

<https://www.pol-int.org/en/node/230?j5Q6rewycZ5HtUDXTWpx7UZE=1&r=4780>